

Василь Симоненко

Ти знаєш,
що ти — людина?

Харків
«Фоліо»
2022

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Зі збірки
«ТИША І ГРІМ»

* * *

Я закоханий палко, без міри
У небачену вроду твою.
Все, що в серці натхненне і щире,
Я тобі віддаю.

Ти дала мені радісну вдачу,
Кров гарячу пустила до жил.
Я без тебе нічого не значу,
Ніби птиця без крил.

Кожну хвилю у кожному днину
Гріє душу твоє ім'я,
Ненаглядна, горда, єдина,
Україно моя.

* * *

Можливо, знову заgrimлять гармати,
І танк зімне пшеницю на лану,
І буде плакати і журитись мати,
Коли сини ітимуть на війну.

І хтось востаннє поцілує милу,
І хтось сльозу непрохану змахне,
А може, дехто втратить віру й силу,
Своє життя рятуючи одне.

Але не я... Я квиснути не стану,
Хоч як не буде боляче мені, —
За нашу землю, дорогу й кохану,
Я рад прийняти на себе всі вогні.

За тих дітей, що бігають до школи,
За матерів, змарнілих у труді,
За рідні наші верби довгополі,
За наші дні прекрасні й молоді.

І тут ні сліз, ні відчаю не треба,
І тут не треба страху і ниття —
Живе лиш той, хто не живе для себе,
Хто для других виборює життя.

БАБА ОНИСЯ

У баби Онисі було три сини.
У баби Онисі синів нема.
На кожній її волосині
морозом тріщить зима.
Я горя на світі застав багато.
Страшнішого ж горя нема,
ніж те, коли старість мати
в домівці стрічає сама.
Немає такої біди і муки,
ніж сумно з-під сивих брів
дивитись щодня, як внуки
ростуть без своїх батьків.
За те, що ми в космос знялися,
що нині здорові й живі,
я пам'ятник бабі Онисі
воздвиг би на площі в Москві.
Щоб знали майбутні предтечі
в щасливій і гордій добі:
їх горе на утлі плечі
Онися взяла собі.
Щоб подвиг її над землею
у бронзі дзвенів віки,
щоб всі, ідучи повз неї,
знімали в пошані шапки.

СПАСИБІ

Я вклонюся землі і скажу їй:
— Спасибі,
що мені ти прослалася, тепла, до ніг,
що не кінчилась ти на дідівській садибі,
але ринула вдаль тисячами доріг.
Легко ніжність мою голубину збагнути,
ти сама, як святиню, її бережеш:
я сьогодні до тебе уже не прикутий
ланцюгами холодних безжалісних меж!
Це вони мені руки в'язали і ноги,
це вони мою мрію тримали в ярмі.
Ніби ґрати, вони обступали дорогу —
коридор у вселюдській жорстокій тюрмі.
Я, пригнічений ними, не бачив неба,
я, задавлений ними, конав у імлі,
клаптик щедрості брав я у тебе —
у безмірно багатой мами-землі.
А вони ж і тобі перекраляли груди,
не давали прорватись твоїй доброті.
Це було, моя земле, цього вже не буде
у моєму й твоєму довічнім житті.
У кісниках барвистих із райдуг веселих,
з білим бантиком чистих, замріяних хмар —
ти стоїш, мов дівча, і підносиш нам келих,
щедро ллеш в наші душі зелений нектар.
Ти напружила м'язи — і тріснули межі,
і сповзли з твого тіла рови-ланцюги,
щоб ішов я щасливий в твоїм безбережжі,
зачерпнувши із надр твоїх сили й снаги,
щоб думки мої пахли у білому хлібі,
щоб любов моя квітла пилком на житах.
Я кажу тобі, земле:
— Синівне спасибі!
Будь безсмертна в своїх трудівничих літах!

МІЙ РОДОВІД

Вельможі пихаті і горді
Плетуть родоводів в'язь:
В одного — прапрадід став лордом,
В іншого — прадід князь.

Баньки уп'явши в минуле,
Гордо ця знать рече:
— Про нас хрестоносці чули...
— В нас Рюрика кров тече...

— Мій предок вогнем і залізом
Титул собі добув...
— А мій тисяч сорок зарівав,
За це і в пошані був...

Нічого собі родоводи!
Та киньте свій гвалт і крик:
Я із древнішого роду,
Бо я — полтавський мужик.

Ви скорчите кисло пику,
Коли повідомлю вас,
Що предок мій споконвіку
Хліб сів і свині пас.

Щоб жерли ви булки й сало,
Віками пер соху-плуг.
Хіба ж для історії мало
Оцих видатних заслуг?!

Я вами гордую, панове,
Бо я — знатніший од вас.
Звиняйте за грубе слово —
Я з вами свиней не пас!

ПЕРШИЙ

Першим був не Господь
і не геній,
першим був —
простий чоловік.
Він ходив
по землі зеленій
і, між іншим, хлібину спік.
І не зміг
заробить монумента
цей наївний франк
чи дуліб,
бо не зміг він
знайти момента,
щоб узяти патент на хліб.
Постаріла вже мудрість Божа,
розтрощив її
грізний час.
Хлібом
геній живився кожен,
щоби розум його не погас.
Та нехай над землею година
чи негода лютує і рве, —
вічна мудрість простої людини
в паляниці звичайній живе.

КВІТИ

Слів на описи не трачу, словом не передаси
Їх земної, безсловесної, дивовижної краси.

Люди дивляться, п'яніють, в них кохаються віки,
Нареченим їх дарують, заплітають у вінки.

Ними кожен свою радість,
власне щастя назива,
Квіти часто нам говорять
втричі більше, ніж слова.
Скільки ми їм довіряли мрій, недоспаних ночей!
Але є ще кращі квіти, невидимі для очей.

Не цвітуть вони на клумбах і на тихих озерцях,
А цвітуть вони у грудях,
у людських цвітуть серцях.

В щирім серці, в чесних грудях —
вірю, знаю! — квіти є!
Щастя їх коріння поїть, радість барв їм додає.

В них красується, ясніє мрій дитинна чистота,
Золотими пелюстками в них кохання розцвіта.

Щоб вони не помарніли в душах чистих і ясних,
Завжди ніжністю й любов'ю поливайте, люди, їх.

* * *

Ми думаем про вас. В погожі літні ночі,
В морозні ранки, і в вечірній час,
І в свята гомінкі, і в дні робочі
Ми думаємо, правнуки, про вас.

Ми думаем про вас — і тому наші руки
Не в'януть біля плуга і станка,
Тому в серцях у нас не витончена мука,
А радість голосиста і дзвінка.

Ні, то не сум промінить риса кожна,
То творчість б'є з натхненних наших віч,
А творчість завжди мрійна і тривожна,
Немов травнева неспокійна ніч.

Ні, сонний спокій зовсім нам не сниться,
Ні, нас не вабить ніжна тишина —
Прийдешне осяває наші лиця,
Неспокій творчий з вічністю єдна.

І тому ми спокійно і суворо
Стрічаємо у праці і борні
Наклепи злобні і тупі докори,
Потоки божевільної брехні.

Ми думаем про вас. В погожі літні ночі,
В морозні ранки і вечірній час,
На свята гомінкі і в дні робочі,
Нащадки дорогі, ми захищаєм вас.

ЗМІСТ

Василь Симоненко — поет-шістдесятник. *Т. Ю. Бледних* 3

Зі збірки

«ТИША І ГРІМ»

«Я закоханий палко, без міри...»	16
«Можливо, знову заgrimлять гармати...»	17
Баба Онися	18
Спасибі	19
Мій родовід	20
Перший	21
Квіти	22
«Ми думаєм про вас. В погожі літні ночі...»	23
Ровесникам	24
«Юність в інших завше загадкова...»	25
«Земля кричить. Шинкують кров'ю війни...»	26
«Вже день здається сивим і безсилим...»	27
Грудочка землі	28
Степ	29
Суперники	30
Вона прийшла	32
«Ти не можеш мене покарати...»	33
«Коли б тобі бажав я сліз і муки...»	34
«Спади мені дощем на груди...»	35
Море радості	36
Закохана	37
«Берези, в снігу занімилі...»	38
«Ніби краплі жовті, в темну воду...»	39
«Не дивися так печально...»	40
«Я дивлюся в твої перелякані очі...»	41
«Є в коханні і будні, і свята...»	42
Дупло	43
«Ой майнули білі коні...»	44
«В грудях набубнявіла тривога...»	45

Зі збірки
«ЗЕМНЕ ТЯЖІННЯ»

«Світ який — мереживо казкове!...»	46
Лебеді материнства	47
«Скільки б не судилося страждати...»	49
«Ти знаєш, що ти — людина?...»	50
«Я чую у ночі осінні...»	51
Україні	52
Пророцтво 17-го року	53
Монархи	54
«Де зараз ви, кати мого народу?...»	55
Покара	56
«Гей, нові Колумби й Магеллани...»	57
Крик ХХ віку	58
«О земле з переораним чолом...»	60
Одинока матір	61
Перехожий	63
Помилка	64
«Навіщо бундючитися пихато...»	65
«Минуле не вернеть...»	66
Герострат	67
«Як не крути...»	68
З вікна	69
«Розвели нас дороги похмурі...»	70
«Найогидніші очі порожні...»	71
Чую	72
Веселий похорон	73
«Там, у степу, схрестилися дороги...»	74
«Земле рідна! Мозок мій світліє...»	75
«Люди — прекрасні...»	76
«Торжествують...»	77
Пересторога славолюбцеві	78
«Люди часто живуть після смерті...»	79
«Впало сонце в вечірню куряву...»	80
«Україно, п'ю твої зиниці...»	81
«Через душі, мов через вокзали...»	83
«Чорні від страждання мої ночі...»	84
«Всі образи й кривди до одної...»	85
«Виє вітер, довго виє, навіть слухать обрива...»	86
«Я чекав тебе з хмари рожево-ніжної...»	87

«Говорю я з тобою мовчки...»	88
«Ну скажи — хіба це фантастично...»	89
Чадра	90
Ікс плюс ігрек	91
«Дотліває холод мій у ватрі...»	92
«Я тобі галантно не вклонюся...»	93
Не вір мені	94

Зі збірки

«ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ — ЛЮДИНА»

Мій Київ	95
«Буду тебе ждати там, де вишня біла...»	96
«Повертався пізно з косовиці...»	97
Про поезію	98
«Снігу, снігу сиплеться довкола...»	99
Лист	100
«Між думками зчинилися галас і бійка...»	101
«Скільки хникають вже коханці...»	102
Собі самому	103
«Не докорю ніколи і нікому...»	104
«Я в світ прийшов не лише пити й їсти...»	105
Нареченій	106
«Немає смерті. І не ждїть — не буде...»	107
Компаньйонка	108
«Ти стояла під стендом, зіпершись на руку...»	110
Крізь столїття	111
«Десь на горизонтї хмара-хустка...»	112
Моя вина	113
У вагонї	114
Матерї	115
Мандрївник	116
Безсмертні предки	117
Синїй конверт	118
Посвята	119
Маленькі сонця	120
«Ти йшла з села дорогою гнилою...»	121
«Проходять дні. Життя стїкає...»	122
Салюти миру	123
«Ти байдужа, як мертве місто...»	124
«Ти до мене прийшла не із казки чи сну...»	125

Старість	126
Розкішні трупи	127
47-й рік	128
Можна	129
«Не бажаю я нічого, хочу тільки одного...»	130
«Осінній вечір морозом дихав...»	131
«Щось нове у серці забриніло...»	132
«Ти спішила од мене...»	133
«Зимовий вечір...»	134
«Флегматично зима тротуаром поскрипує...»	135
Межа	136
Українська мелодія	137
«Мені здавалась пошлою й бридкою...»	138
Малюсі	139
«Лаються, і плачуть, і сміються...»	140
Кривлякам	141
«Ви плачете? У вас, напевне, горе...»	142
«У душі мойй...»	143
«Набігла довга тінь на пристані...»	144
«Іду, не хрестячись, в дорогу...»	145
Комета і сірник	146
«Я не бував за дальніми морями...»	147
Тиша	148
«Я тут один, мов у чужому краї...»	149
«Я юності не знав. Нудотно і похмуро...»	150
«У маленьких очах відбивається світ...»	151
Ошукана могила	152
Головешка	153
Дід умер	154
Косар	156
«Хто у тому винен, я не знаю...»	157
Вклонися їй	158
«Може, ти зі мною надто строга...»	160
Тінь	161
«Ми усі по характеру різні...»	162
«Я і в думці обняти тебе не посмію...»	163
«Як хороше радіти без причини...»	164
Жорна	165
З дитинства	167
Муза і редиска	169

«І знову сам воюю проти себе...»	170
Дискусія в шафі	171
«Я не люблю зими — вона така убога...»	172
«Моралісти нас довго вчили...»	173
«Я хочу бути несамовитим...»	174
Пучок суниць	175
Лист читачів поету	177
Варвари	178
Уманським дівчатам	179
«Стільки в тебе очей...»	180
«В букварях ти наряджена і заспідничена...»	182
«Прости мені, земле, дурість мою...»	183
Дерев'яний ідол	184
Лист до всесвітнього обивателя	185
Абажури	187
Нудний карнавал	188
Сірий солдат	189
Ювілейний елей	190
Піч	192
«Ви, що складали псалми і оди...»	194
Одурена	195
«Древній, обікрадений народі!...»	196
До суєсловів	197
Містиків, що неймовірно прудко втікав од поїзда	198
Пішла	199
«Може, так і треба неодмінно...»	200
«На білих конях пронеслися роки...»	201
Осінній дисонанс	202
«Цвіла ромашка в полі на межі...»	203
«Верби й тополі, діброви й гаї...»	204
Вишивальниці	205
«Ні перед ким не станеш спину гнути...»	206
Повернення	207
«Встає над нами сонце, як вставало...»	210
Галасливому менторові	211
Самотність	212
«Благословенна щедрість! Все від неї...»	213
До папуг	214
Злодій	215
Крапля в морі	216
Чекання	217

Український лев	218
«Не лицемірити, не чванитись пихато...»	219
«І чудно, і дивно якось...»	220
Моя мова	221
Невже?	222
«Заспані сни оточили мене...»	224
Курдському братові	225
«Сниться мені невідома Італія...»	226
«Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок...»	227
«Я тікаю від себе, від муки і втоми...»	228
Прирученим патріотам	229
Некролог кукурудзяному качанові, що згнив на заготпункті	230
Жебрак	231
«Сам собі підспівувать не стану...»	232
«Нашої заслуги в тім не бачу...»	233
«Я не помру від розпачу і муки...»	234
Ворон	235
«Маленьке — не смішне...»	236
«Заграє смерть іржавою трубою...»	237
«Прощай, мій зошите!..»	238

СОНЕТИ

Леся Українка	239
Ще один протест	240
Шум полів	241
Ніч в озері	242
Любов	243
Чари ночі	244
Верба	245
Гнівні сонети	246
Я	248
Лев у клітці	249
Поет і природа	250
Поет	251
Русь	252

ПОЕМИ, ЛЕГЕНДИ, БАЛАДИ, ПІСНІ

Тиша і грім	254
Симфонія прощання	259

Прокляття	266
Червоні конвалії. <i>Поема</i>	272
Кирпатий барометр	282
Хуліганська Іліада, або Посоромлення Гомера	288
Русалка. <i>Легенда</i>	292
Язык. <i>Балада</i>	296
Балада про зайшого чоловіка	298
Кривда. <i>Новела</i>	300
Дума про щастя	302
Пісенька	305
Переспів з народної	306
Пісня	307
Засівна	308

КАЗКИ

Цар Плаксі́й та Лоскотон	309
Подорож у країну Навпаки	317
Казка про Дурила	325

БАЙКИ

Вовк-миростворець	334
Лев ім'я змінив...	335
Хміль на дубі	336
Ріка й заплава	337
Мудра паляниця	338
Суд	339

ВЕСЕЛИЙ ДРІБ'ЯЗОК

Дари Богдана	340
Яке зухвальство!	340
Два осли	340
Мудра Сова	341
Годинник	341
Дивний Хан	341

ЗАЯЧИЙ ДРІБ

Їм справді однаково	342
Балакучий ліхтар	342

Що правда, то правда	342
Крилатий та безкрила	342
За діло б'ють	342
Така служба	343
А в кого ж...	343
Хвалилися миші	343
Квочка і сито	343
Ховрах	343
Однобоке виховання	343
Є чого дивуватися	344
На конкурс кмітливих	344
Свіженька новина	344
Аби почастивали	344
Є за що...	344
Мрія дармоїда	344
Чорна зрада	344
Пророчий сон	345
Згадав про правду	345
Жертва закону	345
Дуби не гнуться до землі	346
Чиряк	346
Молот	346
Чи додумається?	347
Помстилися	347

З НЕОПУБЛІКОВАНОГО

Зустріч	348
«Кажуть люди: непогана буде пара — я і ти...»	349
«Я так люблю твої суворі чари...»	350
«Я не знаю, хто ти, що ти, чи люблю тебе, чи ні...»	351
«Осінь. Довгі дощі, тумани...»	352
«Я йшов один. Алеї гомінливі...»	353
«Ридає ранок на холоднім бруку...»	355
«Захлинулися тісні бульвари...»	356
«Темними і брудними кварталами...»	357
«Візерунки хитрі і казкові...»	358
Сонце	359
«Так пройде все. Душа закам'яніє...»	360
«Кожну весну, кожне літо...»	361
Телиця (<i>пародія на вірш з несподіваним закінченням</i>)	362

Танок	363
«Здається, світ не був таким ніколи...»	364

Зі збірки

«У ТВОЄМУ ІМЕНІ ЖИВУ»

Дума про діда	365
Весілля Опанаса Крокви	369
Вино з троянд	371
Кукурікали півні на рушниках	375
Посмішки нікого не ображають	378
Примітки. <i>Т. Ю. Бледних</i>	381
Список використаної літератури	400